

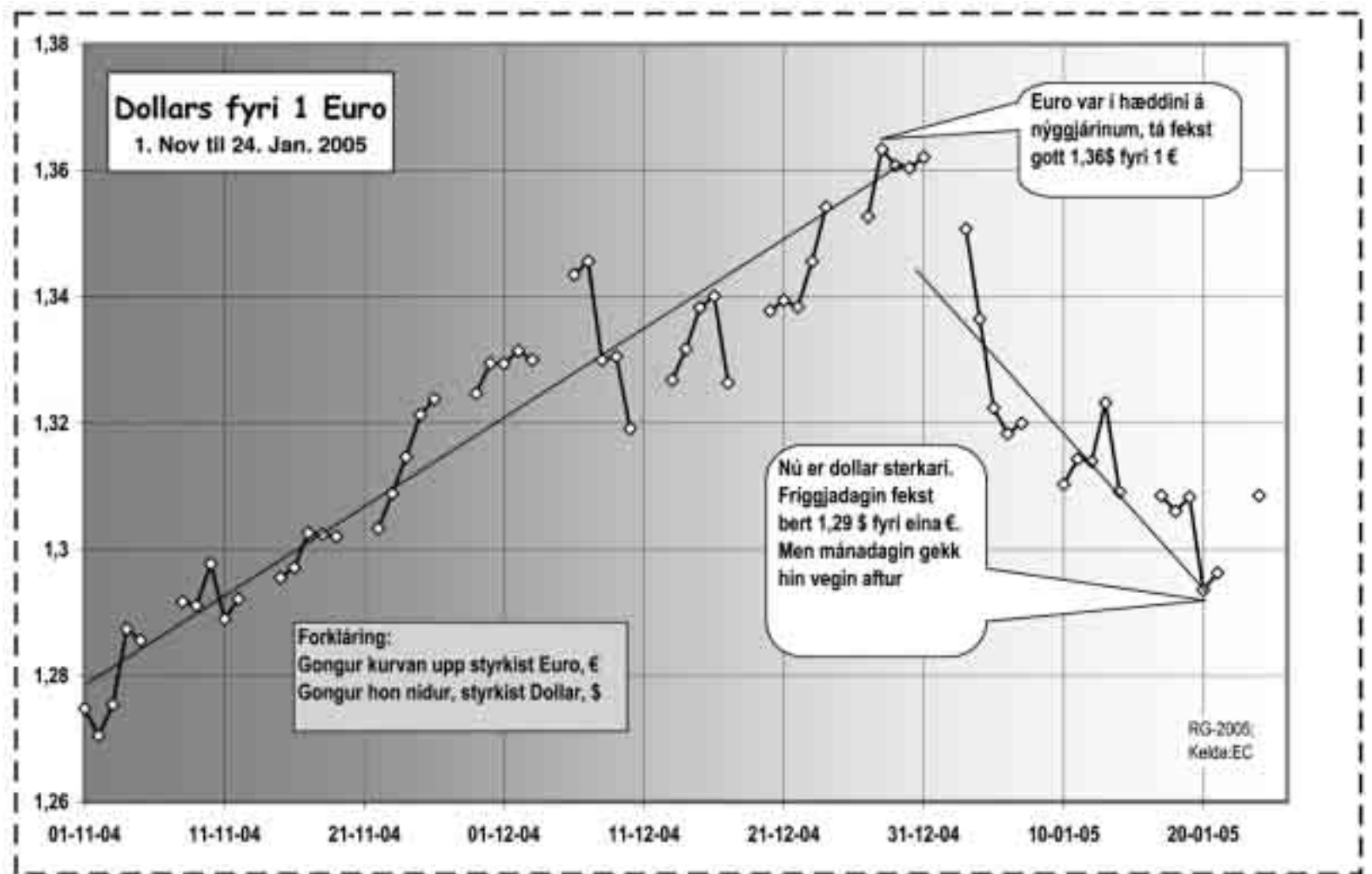
Mynd 2

selves anew wether it is sustainable", ella, útlendskir íleggjarar mugu spyrja seg sjálvar aftur, um hetta er haldgott? Men seinastu tøluni um innflóðina av kapitali til USA, sum heldur fram, hevur so fyrri eina tíð styrkt álit á dollaran.

Nýggj støða er um at mynda seg í búskaparligu verðini. EU við euro og Airbus krevur sítt pláss. Kina er sum ein rakett-økonomi. India og Brasilia taka seg fram. Men USA livir av lántum pengum. Hetta er fyrrkantað skorið út, men skal tað sigast stutt, so er tað nakað soleiðis fatt.

Keldur:

Borsen Online 14-01-05.
Economist.com 20-01-05
Timesonline 16-01-05
The Economist 22-01-05

Amerikanska framleiðslan var minni enn væntað

Vøxturin í búskapinum minkaði eitt sindur.

Hvørja ávirkan hevði so hetta?

USA ger fesk hagtøl uppá 3 vikur.

Í Føroyum tekur tað 3 ár

BÚSKAPUR

Rolf Gutesen
rg@geogr.ku.dk

Av týðningi hesa síðstu vikuna var, at í USA blivu tøluni fyrri, ella Gross Domestic Product, GDP, fyrri seinasta ársfjórðing í 2004 kunngjörd. Vøxturin í landinum var tilsamans uppá 3,1 %.

Hetta var nakað minni tey 3,5 %, sum eygleiðarar høvdu væntað, til dømis í amerikanska Business Week (310105). Tað stóra handils- og gjaldsjavnahallið, sum 'Vinnusíðurnar' skrivaðu um í síðstu viku, hevur etið væl burturav væntaða høga talinum.

GDP vísir støddina á framleiðsluna av vørum og service sum er framkomin við at brúka arbeiðskraft og

framleiðstól í einum landi. Í 3. ársfjórðingi vaks GDP við 4,0 %, so eisini í mun til hetta er 4. ársfjórðingur uppá 3,1 % ein afturgongd. Men hetta er væl at merkja framvegis ein góður vøxtur, hóast ferðin er minkandi.

Stovnurin BEA hevur eisini gjørt upp at inflatiónin vaks, frá 1,9% til 2,7%. Í USA er vanligt at rokna oljuútreiðslur og matvørun frá, tí hesir postar svinga sera nógv. Roknað á hendan hátt verða inflatiónstøluni 1,9% í 4. ársfjórðingi, móti 1,7% í triðja.

Samstundis verður boðað frá, at lönir og samsýningar bert eru hækkaðar við 0,4 %, so hetta bendir á at reallønin er fallandi.

Men størri vøxtur í USA enn í Euro-økinum

Eftir seinastu tølunum hava tey europeisku londini framvegis ein seinni vøxtur enn USA. Metingar av GDP (btú) í The Economist siga, at vøxturin í Bretlandi og Týsklandi var ávikavist 3,2% og 1,3%. Í

Frankríki og Italia var hann 2,1% og 1,2%. Í Danmark og Svøríki ávikavist 2,1% og 3,4%. Í Euro-økinum sum heild var vøxturin 1,8% og arbeiðsloysi 8,9%.

Hvørja ávirkan hevði so hetta á valuta-kursirnar?

Í fyrstu atløgu hendi tað væntaða: at dollarin fall. Men tað vardi ikki ein heilan dag. So stabiliseraðist kursurin aftur, einahelst tí at handilin bíðar eftir, hvat ið hendir í næstu viku.

- Amerikanski Tjóðbankin, Federal reserve, fer at fundast, og væntandi hækkar rentan við fjórðings procenti. Í juni í fjør var rentan 1 %, síðan er hon hækkað í smáum fimm ferðir, og er nú 2,25%.
- Spekulationirnar um, hvat ið fer at henda við kinesiska gjaldoyranum yuan halda fram. Sum er, hava kinesarar knýtt yuan at dollara. Tá dollar fellur, so fellur yuan eisini, og øvugt. Tí fáa amerikanarar ongan fyrimun í

samhandlinum, nú dollar hevur verið viknandi í longri tíð. Teir meta at yuan skal uppskrivast, ella revaluerast, við 40 %, men hetta vilja kinesarar ikki. Bank of China sigur, at einki fer at henda teir komandi 6 til 18 mánaðarnar. Spurningurin er um kinesiska stjórnin sigur tað sama?

Føroysk hagtøl koma nógv seinni.

Her síggja vit at heimsins størsti búskapur hevur álitandi tøl, um ikki tey endaligu, minni enn ein mánaða eftir at roknskaparárið er liðugt. Harafturat upplýsa amerikanarar, at endaligu tøluni koma í februar. Eg ætlaði at samanbera við føroysk tøl. Men hetta ber slett ikki til. Fert tú á heimasíðuna hjá Hagstovuni í Alberthall, so ganga hagtøl fyrri tjóðarroknaskapin ikki longur enn til 2002. Og harafturat stendur, at tøluni fyrri 2001 og 2002 eru mett tøl. Tað vil siga, at meira enn 3 ár eru farin, og enn eru bert mett, vurdarað ella ætlaði tøl at fáa. Árið 2003 er ikki so frægt sum

vurdarað leysliga enn. USA við 250 mió íbúgvum brúkar 3 vikur til at fáa tøluni uppá pláss. Føroyar við 48.000 íbúgvum brúka 3 ár ella kanska meir.

Seinasta vikan

Afturvendandi kurvan er ferd á jour, sí mynd 1. Seinasta vikan vísir seg at vera rættiliga rólig, og kursurin á Euro í mun til Dollara lá millum 1,30 og 1,31. Børsen, 250105, veit at siga, at Royal Bank of Scotland hevur gjørt eina kanning, sum vísir, at fleiri tjóðbankar eru farnir keypa euro heldur enn dollar. Hetta verður hildið at vera eitt langtíðarrák. Og niðurstøðan hjá Børsen er hendan dag, at "dollarens seneste tids positive tendens ikke vil vare ved." Amerikanska stjórnin væntar ella vónar, at lági dollarkursurin fer at økja um útflutningin, men tað hevur higartil gingið ógvuliga strítið.

Í Schweiziska býnum Davos, hevur stórir fundur verið um heimsbúskapin. Stjórnin í ECB, European Central Bank, sum eitur

Hvussu langa tíð tekur tað at seta tjóðarroknaskapin upp???

USA við 250 mió íbúgvum brúkar 3 vikur.

Føroyar við 48.000 íbúgvum brúka 3 ár ella meir.

Trichet, hevur sagt at ein sterk euro og veikur dollari er til ampa fyrri europeiskan útflutning. Úr einum øðrum vinkli hevur stjórnin í Microsoft, Bill Gates, sagt sína meining um dollaran og hann væntar ikki at dollari fer at styrkjast í hesum ári.

Keldur:

- US department of Commerce. Bureau of Economic Analysis. www.bea.doc.gov.
- CNNTEXT: 290105
- Børsen 25-01-05 & 310105. J.D. Lemche
- The Economist, 290105